

МАЙКЪЛ ПИЛСБЪРИ

СТОГОДИШНИЯТ МАРАТОН

ТАЙНАТА СТРАТЕГИЯ НА КИТАЙ
ЗА ИЗМЕСТВАНЕТО НА АМЕРИКА
КАТО СВЕТОВНА СУПЕРСИЛА

Превод от английски
Юлиан Антонов

На Сюзан

СЪДЪРЖАНИЕ

Бележка на автора	7
Увод.	
За пожелателното мислене	9
Глава I.	
Китайската мечта	31
Глава II.	
Воюващите царства	49
Глава III.	
Само Китай може да отиде при Никсън	77
Глава IV.	
Мистър Уайт и мис Грийн	111
Глава V.	
Америка, големият Сатана	135
Глава VI.	
Китайската информационна полиция	157
Глава VII.	
За тайните оръжия	181
Глава VIII.	
Капиталистическата шарада	207

Глава IX.

Китайският световен ред през 2049 г. 233

Глава X.

Предупредителни изстрели 259

Глава XI.

Америка като воюващо царство 281

Благодарности 309

Именно-предметен показалец 313

Бележки 321

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

ЦРУ, ФБР, Министерството на отбраната и една агенция към Военния департамент прегледаха тази книга преди публикуването ѝ, за да се уверят, че тя не съдържа класифицирана информация. Оценявам работата на съответните институции; огласяването на някои оперативни детайли би могло да изложи на риск работещите в тази сфера.

М.П.

УВОД.

ЗА ПОЖЕЛАТЕЛНОТО МИСЛЕНЕ

*Измами небето, прекоси морето.
„Тридесет и шестте стратегеми“^А*

На 30 ноември 2012 г., по обяд, под ясното небе на късната Есен се появи Уейн Клъф, белобрадият секретар на Смитсъновия институт, и застана усмихнат пред микрофоните и камерите. Докато произнасяше словото си, над Нашънъл Мол задуха пронизващ вятър. Зрителите запотръпваха в палтата си, а междувреме се появи и една представителка на държавния секретар Хилари Клинтън, с мистериозен златен медал в ръце. Този път почетен гост на института бе прочутият китайски художник Цай Гуоцянь, в чиято чест снощи в галерията „Саклър“, част от Смитсъновия музей на азиатското изкуство, бе даден галаприем, сред чиито организатори бе и моята съпруга Сюзан. Дойдоха близо четиристотин гости, в това число лидерът на парламентарната група на демократите Нанси Пелоси, принцеса Майкъл на Кент^В и 74-годишната вдовица на иранския шах, за да вдигнат заедно чаши за развитието на китайско-американските отношения, а и да зърнат самия Цай, спечелил си широко международно признание с впечатляващите илюминации за откриването на лятната олимпиада в Пекин през 2008 г. Цай бе

^А Това е и първата стратегема. За коментари и пояснения вж. *Тридесет и шестте стратегеми*. Прев., съст. Петко Хинов (Изток-Запад, 2013), с. 35–42. (Всички бележки под линия са на преводача.)

^В Официалната титла на Мари-Кристин фон Райбниц, съпруга на британския принц Майкъл (която не е принцеса по рождение, а „само“ баронеса).

известен с това, че съчетава традиционни китайски символи с похвати от модерния пърформанс, а в един свой по-ранен проект бе удължил с десет километра (пак с помощта на фойерверки) Великата китайска стена, за да се вижда по-добре от космоса. На този прием се събраха и над един милион долара дарения за Смитсъновия институт, а събитието бе обстойно отразено в светските рубрики на различни вестници и списания.¹

Ето че се появи и Цай, облечен по западен маниер, със сив балтон и яркооранжев шал. Стройният симпатичен мъж с къса посивяла коса огледа насъбралото се множество на Нешгънъл Мол, а после и обекта на най-новия си пърформанс – коледно дърво с височината на четириетажна сграда, украсено с две хиляди експлозивни устройства.

Щом задейства детонатора, елхата изригна пред очите на зрителите, а от клоните ѝ заизлизаха валма черен пушек. Цай натисна пак копчето и дървото избухна за втори път, после още веднъж. По време на петминутната демонстрация борови иглички се разхвърчаха нашир и надлъж, а гъстият черен дим (напомнящ, че барутът е китайско изобретение) обви и най-близката сграда на института, напомняща замък от червен пясъчник.² Бяха нужни два месеца, за да се изметат игличките и измият полепналите сажди по фасадата.

Не вярвам някой зрител да се е замислил над случилото се, въпреки че един китайски художник току-що бе взривил пред очите му един от символите на християнската вяра – и то в сърцето на столицата, по-малко от месец преди Коледа. В този миг и аз не си давах сметка за подривните конотации на този жест, а заръкоплясках като всички останали. Сякаш предусещайки евентуални възражения, един от служителите на музея бе заявил пред „Уошингтън Поуст“, че самата творба „не е свързана непременно с Коледа“³. В програмата за деня пърформансът на Цай бе определен като „експлозивно събитие“, което, съгласете се, звучеше доста по-неутрално от названието, което самият автор бе дал на своя уебсайт – „Черното коледно дърво“⁴.

Асистентката на Клинтън размаха медала, за да го видят и представителите на пресата, а Цай скромно се усмихна. Току-що бе получил златния медал за изкуство на Държавния депар-

тамент – отличие, връчващо се за първи път. И то присъдено от самата Хилари Клинтън, заедно с 250 000 долара от американските данъкоплатци! По думите ѝ, художникът се удостояваше с тази награда заради своя „принос в сферата на взаимното разбирателство и дипломацията“⁵. Цай явно бе съгласен с формулировката. „Всеки творец е като дипломат – каза той. – Понякога изкуството прави онова, което политиката не може.“⁶

Аз обаче бях леко скептичен и на другия ден споменах за Цай по време на тайната си среща с един китайски емигрант, доскоро висш държавен служител. Той бе еднакво озадачен от наградата и от експлозията. Двамата се заровихме в интернет. Искях да опозная по-обстойно Цай и неговото творчество. Не си дадох труда да чета англоезичните статии, които в хор обявяваха Цай за гений. Повече ме интересуваше това, което самите китайци казваха за своя именит сънародник.

Оказа се, че Цай има достатъчно много почитатели и в Китай. Със сигурност бе най-обсъжданият съвременен художник в тези сайтове (ако не броим, разбира се, Ай Уейуей). Много от феновете му бяха националисти и го аплодираха за това, че взривява западни символи пред западна аудитория. В Китай националистите са известни като *ин пай*, „ястребите“ (или „орлите“). Много от *ин пай* са генерали и адмирали, както и партийни функционери, привърженици на твърдата линия. Малко американци са имали възможност да се срещат с тях. Аз обаче познавах добре тази прослойка от държавни служители и автори, защото след 1973 г. американското правителство ме бе инструктирало да работя именно с тях. Да се вслушвам в думите им... Някои мои колеги се отнасят пренебрежително към „ястребите“ – смятат ги за ограничени и закостенели. За мен обаче това е истинският глас на Китай.⁷

Цай и „ястребите“ очевидно приемаха възторжено тезата за упадъка на Съединените щати и възхода на един силен Китай. (Впрочем собственото име на художника, Гуоцянь, означава тъкмо „силна държава“ на мандарин^А.) А и предишните

^А Наричан в самия Китай *путунхуа*, „всеобщ език“, т.е. съвременният китайски (книжовен) език, официално приет в КНР и Тайван.

му изяви включваха вариации на същата тема. Например докато американските войници в Афганистан и Ирак бяха почти ежедневно атакувани със самоделни взривни устройства, художникът симулира експлозия на кола-бомба, за да накара „зрителите да усетят специфичната компенсаторна красота на тероризма“⁸. Преди време Цай шокира немалко хора с думите си, че терористичните атаки от 11 септември 2001 г. били „спектакъл“ за световната публика и в известен смисъл може-ло да се приемат и като произведения на изкуството. Скоро след това един оксфордски професор, Майкъл Калахан, съ-обща, че любимата книга на Цай Гуоцян (по собствените му признания) била *Войната без ограничения: бойни действия и стратегии в ерата на глобализацията* – един обстоен анализ на военното дело в миналото и днес, включващ и бъ-дещето му развитие. Според Калахан авторите – двама пол-ковници от китайската армия^А – препоръчвали на Пекин да използва „асиметрични военни похвати, включително теро-ризм, в атаките си срещу САЩ“⁹. Ето че китайските блогъри се наслаждаваха на поредния спектакъл, устроен им от тех-ния герой – унищожаването на един символ на християнската вяра на хвърлей камък от Капитолия. Шегата очевидно си бе за наша сметка...

Едва по-късно научих, че служителите, отговорни за пока-ната (и хонорара) на Цай, не са били запознати с неговите въз-гледи, а и със спорната му артистична стратегия. Тук трябва да призная, че този пърформанс свари неподготвени и мен и съпругата ми – ние се радвахме простодушно като „задморски варвари“, които в невежеството си не разбират, че им се при-смиват. В общи линии същото важеше и за американската по-

^А Авторите са Цяо Лян (сега генерал-майор) и Уан Сянсуй (сега уни-верситетски преподавател). Книгата им е издадена през 1999 г. в Пекин, а по-късно и в Щатите, но с „по-ефектно“ подзаглавие – *Un-restricted Warfare: China's Master Plan to Destroy America*. За шумния ѝ отзвук допринеса и фактът, че се появява не само преди атаката срещу Световния търговски център и повечето атентати, свързвани с Бин Ладен, но и преди бомбардировката на китайското посолство в Белград... Вж. и Глава VI.

литика към Китай. Китайските лидери успяха да убедят мнозина на запад, че възходът на страната им ще бъде „мирен“, а не за чужда сметка, макар и стратегията, към която се придържаха, да опровергаваше това твърдение.

* * *

Американците явно не гледат на Китай така, както той гледа на тях и тази ситуация продължава от десетилетия. Иначе защо Смитсъновият институт и Държавният департамент ще плащат цели 250 000 долара на един китайски художник? За да взриви една гигантска елха в Нешънъл Мол?! Отговорът, поне отчасти, се крие в древната максима, която цитирах по-горе: „Измами небето, прекоси морето.“ (В други варианти: „Прекоси морето пред очите на всички“ или „Скрий се зад привидното“.) Това е първата от *Тридесет и шестте стратегеме*, един знаменит древнокитайски военен трактат.¹⁰ Основната идея може да се формулира така: ще победиш по-силния противник, ако използваш собствената му сила срещу него. Разбира се, без негово знание – той може да не подозира, че е въвлечен в конфликт. Вероятно неволно, Цай намекна нещо подобно по време на приема в Държавния департамент. Думите му бяха: „Всеки си има своите малки хитрини.“¹¹

Всички ние, които се смятаме за експерти по Китай, сме убедени, че задачата ни е да изглаждаме недоразуменията между Съединените щати и КНР. А тя определено не е лека. Американците постоянно грешат в преценките си за Китай, като понякога последствията са трагични. През 1950 г. китайското ръководство смяташе, че е отправило достатъчно ясно предупреждение към САЩ – изпратените в Корея военни части да не припарват до китайската граница, в противен случай страната им ще бъде принудена да предприеме ответни действия. Никой във Вашингтон не се вслуша и през ноември същата година китайската армия прекоси р. Ялу в Северна Корея и въвлече нашата в безброй кървави битки, в които до примирието от 1953 г. загинаха над трийсет хиляди американци. Съединените щати изтъкваха погрешно отношенията между Китай и Съ-

ветския съюз, както и причините за „затопянето“ по времето на Никсън. Не проумяха и намеренията на китайските власти по време на студентските протести на площад „Тиенанмън“ през 1989 г., нито пък декларацията им от 1999 г., в която бомбардировката, поразила случайно и китайското посолство в Белград, бе сравнена със зверствата на Хитлер. Примерите са достатъчно много.

Има и друго. Немалко от хората, които изучават Китай, са склонни да виждат в него беззащитна жертва на западните империалисти – една теза, която китайските лидери не само приемат присърце, но и активно пропагандират. Когато подготвях дисертация в Колумбийския университет през 1967 г., моите преподаватели непрестанно изтъкваха, че Западът и Япония са се отнесли зле с Китай, затова моето поколение трябва да изкупи вината им. Сходни аргументи бяха развити и в учебниците ни.

Същата нагласа – желанието да се помага на Китай на всяка цена и почти пълното игнориране на онези негови действия, които не се вписваха в представите ни за китайската добронамереност и „жертвеност“ – определяше и отношението на американското правителство. Тя се отразяваше и на съветите, които експертите даваха на американските президенти и останалите лидери.

Тя остави отпечатък и върху нашите преводи от китайски. Едно от първите неща, с които се сблъскват изучаващите този език, е неговата многозначност. Тук няма азбука и думите се изписват не с букви, а с йероглифи, отговарящи на цели думи (и по-точно самостоятелни срички). Често сложните понятия са комбинации от две думи, изразяващи по-тесни понятия. Например това за „размер“ (*дасяо*) съчетава думите за „голямо“ (*да*) и „малко“ (*сяо*), а понятието за „дължина“ (*чанду*) – думите за „дълго“ (*чан*) и „късо“ (*ду*). В по-старите китайски речници хилядите йероглифи са групирани по т.нар. ключове (около двеста на брой), обединяващи повече или по-малко сходни понятия. В тези „ключови“ групи йероглифите са подредени според броя на чертичките, с които се изписват – от една до седемнайсет.

Нещата се усложняват допълнително с четирите основни интонации, които определят и смисъла на сричките-думи. Така всяка от тях се сдобива с поне четири възможни значения. Класически пример е *ма*. Произнесена с първата (висок равен тон), тя означава „майка“. Втората е възходяща и тогава *ма* означава „вцепенен“. Произнесена с третата (низходящо-възходяща) – „кон“. С четвъртата (низходяща, която пада рязко) става „ругая“. Така че тези интонации трябва да се артикулират отчетливо, иначе ще те разберат превратно... Друг сериозен проблем за западниците са сравнително малкото срички. Ако английският борава с десетина хиляди, в китайския те са не повече от четиристотин. Казано най-просто, много думи звучат еднакво, което способства за изобилието от каламбури и двусмислици.

С тази своя специфика китайският напомня таен код. Чужденецът често е принуден да взима спешно важни решения – как да преведе дадени китайски понятия, а това може да доведе и до сериозни недоразумения.¹² Аз самият се изправих пред този деликатен избор, когато превеждах по-необичайните и метафорични фрази, които Дън Сяопин използваше по време на срещата си с една американска сенатска делегация в Пекин през 1983 г., двусмислените коментари на Джу Жундзи във Вашингтон през 1987 г., а после и през 2002 г., когато трябваше буквално да дешифрирам казаното от Ху Дзинтао по време на визитата му в Пентагона. Колегите ми често споделят тези свои решения помежду си. За съжаление, огромното мнозинство от т.нар. експерти по Китай всъщност не говорят китайски – с изключение на отделни фрази, колкото да впечатлят тези, които си нямат и представа от езика. Този факт обяснява и лекотата, с която тези „експерти“ интерпретират *субективно* китайските послания, за да ги съобразят със собствените си виждания. За да си вършим работата по-добре, трябва да се вглеждаме не само в самите речи, но и в техния контекст, т.е. да търсим по-мощабните скрити послания. От близо половин век американците не успяват да се справят с това. Доскоро мъглявите изрази, които китайските „ястреби“ често използват, се свързваха най-вече с фолклора, затова и връзката им със *съвременната* китайска стратегия убягваше на повечето чужденци.

Още от времето на Ричард Никсън и започналите през 1971 г. оживени контакти с Пекин американската политика към КНР се определя най-вече от търсенето на „конструктивен диалог“ с тази страна, за да бъде подпомогнато и нейното развитие. Този подход се запази с някои незначителни изменения в продължение на десетилетия, при осем различни президентски администрации. Демократите и републиканците имаха различни виждания за външната ни политика, но всички президенти бяха съгласни, че сближаването с Китай е важно и възходът му трябва да бъде ускорен. Привържениците на „конструктивния диалог“, сред които личаха академици, дипломати и няколко бивши президенти, оказваха значително влияние върху политическите анализатори и журналистите, пишещи за Китай. Знам го, защото и аз самият бях дълго време член на тази група. Бях един от първите, които още през 1969 г. предоставяха на Белия дом сведения за настроенята в Китай и лобираха за евентуално сближаване. Понякога изпълнявах и по-активна роля в тези процеси, когато трябваше да се убеждават администрациите и на двете партии да оказват по-осезателна подкрепа на Китай от технологическо и военно естество. В общи линии споделях тезите (и предположенията) на водещите американски дипломати и учени, които непрестанно се изтъкваха в най-различни стратегически дискусии, коментари и медийни анализи. Всички смятахме, че американската подкрепа за „крехкия“ и „уязвим“ Китай, чиито лидери мислят *също като нас*, ще му помогне да стане една демократична и миролюбива страна без амбиции за световно и дори регионално господство. Но и всички подценявахме влиянието на китайските ястреби.¹³

Всъщност всяко от предположенията, на които се основаваше нашата вяра, бе дълбоко погрешно – и в този смисъл *опасно*. И заблудата ставаше все по-очевидна на фона на онова, което Китай правеше, но и *не* правеше (а то бе също толкова важно).

**ПОГРЕШНО ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ № 1:
КОНСТРУКТИВНИЯТ ДИАЛОГ ЩЕ ДОВЕДЕ
ДО ВСЕСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО**

В продължение на четири десетилетия аз и колегите ми вярвахме, че „конструктивният диалог“ ще подтикне Китай да си сътрудничи със Запада по един широк спектър от политически проблеми. Но това така и не стана. Покрай търговските контакти и особено предоставянето на модерни технологии уж щяхме да постигнем съгласие с Китай по редица въпроси, свързани с регионалния и световния ред. И това не бе постигнато. Накъсо, Китай опроверга почти всички наши оптимистични очаквания.¹⁴

Китай се противопоставяше и на всички действия на американското правителство, свързани с възстановяването на опустошения от войната Афганистан и с изолирането (и отстраняването) на антизападните режими в Судан и Северна Корея. Всъщност Китай изграждаше свои отношения със съюзниците, но и враговете на Америка, които влизаха в противоречие със заявените „мирни и конструктивни цели“ на Пекин.

Да вземем например оръжията за масово поразяване. Всъщност това е най-голямата заплаха за Съединените щати, както и за техните съюзници. Но Китай изобщо не гореше от желание да помага (най-мекото казано), когато станеше дума за Северна Корея или Иран с техните амбиции да станат ядрени сили.

След 11 септември някои коментатори изразиха вярата си, че Америка и Китай ще се обединят пред заплахата от тероризма, също както навремето се съюзиха срещу „призрака на съветската инвазия“. Тези светли упования за противопоставяне на общия враг, или както президентът Джордж У. Буш се изрази в своето обръщение към сената през януари 2002 г., „да забравим старите вражди“¹⁵, изобщо не промениха китайската позиция. Китайско-американското сътрудничество в тази област също бе доста ограничено – и по обхват, и по значимост.

ПОГРЕШНО ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ № 2:

КИТАЙ ВЕЧЕ Е ПОЕЛ ПО ПЪТЯ НА ДЕМОКРАЦИЯТА

Китай със сигурност се промени през последните 30 години, ала политическата му система не се разви така, както се надявахме и предполагахме ние, защитниците на „конструктивния диалог“. И една част от експертите по Китай, която става все по-голяма, започва да осъзнава този факт. Арън Фрийдбърг от Принстънския университет отбеляза наскоро, че Китайската комунистическа партия (ККП) не само не е на ръба на изчезването, ами се кани да изкара на власт още поне няколко десетилетия.¹⁶ Джеймс Ман, който следи процесите в Китай от близо трийсет години, пише, че т.нар. успокоителен сценарий, според който тази страна ще еволюира *плавно* към либерална демокрация, най-вероятно ще се окаже чиста фантазия. Още преди двайсетина година той предупреди, че в близко бъдеще Китай най-вероятно ще стане много по-богат и силен, отколкото е сега, но ще продължи да го управлява комунистическа диктатура, „враждебно настроена към дисидентите и всяка форма на организирана опозиция“, която не само ще подкрепя репресивните режими в останалия свят, но и ще се противопоставя рязко на Съединените щати.¹⁷ В едно изявление от 2009 г. на Европейския съвет за външна политика (един *лявоцентристки* мозъчен тръст или тинк танк) бе определено като „анахронично“ схващането, че контактите с Европейския съюз ще накарат Китай да „либерализира икономиката си, да реформира законодателството си и да демократизира своята политика“.¹⁸ И вместо признаци за свободна пазарна икономика от американски тип, учените все по-често констатират появата на една система, определяна като „авторитарен капитализъм“¹⁹. Андрю Нейтън от Колумбийския университет нарече тази трансформация „авторитарна резилентност“.²⁰

Въпреки това идеята, че „семената на демокрацията вече са посяти в народната почва“ стана стандартна теза за немалко наблюдатели на Китай в самата Америка. А тя гласеше също, че ако Съединените щати проявят нужното търпение, но без да оказват никакъв натиск, резултатите от местните избори в китай-

ските градове ще бъдат последвани от аналогични резултати на изборите на регионално и национално ниво.

Подобно на много други, работещи за американското правителство, аз също се бях наслушал на тези приказки за китайската демокрация. Бях ги чел в безброй книги и статии. Вярвах в тях. Или по-скоро ми се *щеше* да им вярвам.

Вярата ми се пропука за първи път през 1997 г, когато се озовах сред малцината, осмелили се да наблюдават „демократични“ избори в Китай – в едно село край важния индустриален център Дунгуан [в провинция Гуандун]. По време на тази визита имах възможност да разговарям (на мандарин) с кандидатите и да видя с очите си как се провеждат самите избори. Неписаните правила на играта скоро станаха очевидни: кандидатите на практика нямаха право на предизборни кампании. Не можеха да организират публични срещи с избирателите си, да се появяват по телевизията и дори да разпространяват свои плакати. Не им бе разрешено да критикуват политиката на ККП, както и своите опоненти, независимо по каква тема. Нямаше открити дебати в американски стил за данъците и държавните разходи, както и за бъдещето на страната. Единственото, разрешено на кандидата, бе да сравнява своите лични качества с тези на опонента си. Всяко нарушение на тези правила щеше да се изтъква като криминален акт.

Един от кандидатите, с които разговарях, ме попита дали така се провеждат и изборите на запад. Нямах куража да му кажа истината. Китайските „ястреби“ вече бяха отстранили всяка възможност за *реален* избор...

ПОГРЕШНО ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ № 3:

КИТАЙ КАТО „КРЕХКО ЦВЕТЕ“

През 1996 г. заминах за Китай с една американска делегация, която включваше и Робърт Елзуърт, главен съветник по външната политика на Робърт Доул, републиканския кандидат за президент. Китайците явно бяха преценили възможността Доул да спечели президентските избори и съответно Елзуърт

да стане държавен секретар, защото ни направиха един безпрецедентен жест – да се запознаем отблизо с техните вътрешни дела и проблеми. Придружаваха ни и няколко армейски офицери, които сами се определяха като *ин пай*.

На срещата ни с китайски учени, заявена като „откровен обмен на мнения“, чухме, че страната изпитва сериозни икономически и политически затруднения и възможността за тотален срив е по-голяма отвсякога. Тези учени изтъкваха редица фактори: тежките екологични проблеми, размириците сред етническите малцинства, некомпетентните и корумпирани управници, както и неспособността на техните лидери да проведат нужните реформи. Като знаех колко потайно е китайското Политбюро, бях доста изумен от дързостта на тези хора и песимистичните им прогнози, които само потвърждаваха онова, за което и аз самият настоявах – да бъде предоставена американска помощ на уж крехкия Китай.

Едва по-късно разбрах, че китайците организирали такива „ексклузивни“ посещения и за други американски академици, бизнесмени и политолози, а домакините им повтаряли същото за предстоящия упадък на Китай. След завръщането си у дома много гости заповтаряха чутото (представяно като „разкрития“) в своите статии, книги и коментари. Например в едно изследване, публикувано от влиятелната корпорация РАНД, бяха изброени десет фактора, които неминуемо щели да забавят китайското развитие, а можели да предизвикат и колапс в близкото бъдеще.²¹ Тази тенденция доминираше в дебата за Китай и години след това. Заглавието на една статия в сп. „Коментари“ директно отправяше към китайската „болест“²², а един бестселър от 2001 г. възвести „настъпващия колапс“ на Китай.²³ Мнозина изразяваха безпокойство, че ако Съединените щати притискат прекалено силно Китай да проведе нормални избори, да освободи дисидентите, да реформира законодателството си и да гарантира правата на етническите малцинства, този натиск може да доведе до срив на държавната система, който би предизвикал хаос в цяла Азия. В продължение на десетилетия срещаме същите аргументи в редакционни статии, публицистични коментари и книги, които определяха и тона на самото

говорене за Китай. Но фактите са си факти – според анализите на Международния валутен фонд (МВФ), Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и тези на ООН, ако вече стабилният брутен вътрешен продукт (БВП) на Китай продължи да расте със същите темпове (7–8% годишно), той ще надвиши американския още през 2018 г.²⁴ За съжаление, експертите по Китай (подобно на мен) бяха така обсебени от мисълта за „предстоящия колапс“ на Китай, че малцина се вслушаха в тези прогнози. И докато ние се притеснявахме за китайската икономика, тя се разрасна почти двойно.

ПОГРЕШНО ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ № 4:

КИТАЙ ИСКА ДА БЪДЕ – И Е – ТОЧНО КАТО НАС

В своя хюбрис^A американците си въобразяват, че мечтата на всяка друга страна е да бъде „точно като Съединените щати“. В по-ново време тази нагласа определяше отношението ни към Ирак и Афганистан. Подхождахме по същия начин и към Китай.

Още през 40-те години на миналия век американското правителство спонсорира едно мащабно изследване, което трябваше да разгадае китайския начин на мислене. Кулминацията му бяха няколко мастити научни студии, особено една, в която на 150 китайски емигранти в Ню Йорк бяха показвани мастилени петна от теста на Роршах. Научният екип, в който блестяха имената на Нейтън Лайтс, Рут Бенедикт и Маргарет Мийд, анализира и темите на редица популярни китайски книги и филми. Един от изводите му гласеше, че китайците не възприемат *стратегията* по същия начин като американците. Ако американците са прями и открити, то тези с китайски корени предпочитат противоположния подход – двусмислеността и завоалираността пред яснотата и прозрачността. И още: в китайските стратегически трактати особено високо се цени заблудата [на противника].²⁵

^A В случая възгордяване, самонадеяност, прекомерно самоупование (от гр. ὑβρις).